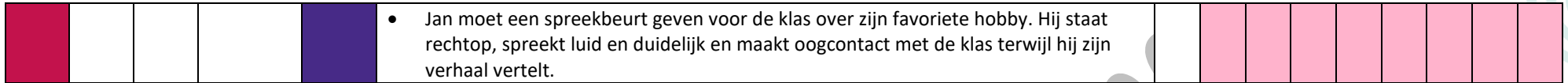

SOCIALE VAARDIGHEDEN

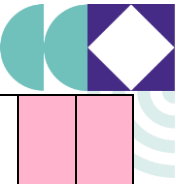
KO					L4	L6												
De kleuters kennen																		
9.3.1 een ruime woordenschat en diverse strategieën om emoties te herkennen, te uiten, te benoemen en erop te reageren.																		
De kleuters kunnen																		
9.1.9 hun noden en fysieke en morele grenzen kenbaar maken.																		
Gevoelens en behoeften																		
GO!/ MD	🚩	🔗	Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5- 4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9- 10	10- 11	11- 12				
KO 9.1.9 KO 9.3.1			SV.001		Herkennen gevoelens* en behoeften. MIA <i>Herkennen:</i> - eigen gevoelens - eigen behoeften <i>*verzamelnaam voor wat je voelt vanbinnen, zowel emoties als gevoelens</i>													
KO 9.3.1			SV.002		Herkennen gevoelens*. MIA <i>Herkennen:</i> - eigen gevoelens: voelen wat er in zichzelf gebeurt en het benoemen - gevoelens van anderen: signalen herkennen van wat de ander voelt en het benoemen <i>Gevoelens:</i> basisgevoelens en nuances Te hanteren begrippen blij, bang, boos, verdrietig, houden van, ongerust, verbaasd, beschaamd, zenuwachtig, gelukkig, bezorgd, woedend, tevreden, verliefd <i>*verzamelnaam voor wat je voelt vanbinnen, zowel emoties als gevoelens</i>													

				de behoefte, de empathie, het medeleven															
			SV.006	<i>*verzamelnaam voor wat je voelt vanbinnen, zowel emoties als gevoelens</i> Begrijpen de relatie tussen gevoelens* en behoeften. MIA <i>Relatie:</i> • Gevoelens ontstaan als reactie op vervulde of onvervulde behoeften. • Gevoelens geven signalen over wat je nodig hebt. Voorbeelden <i>Gevoelens wanneer behoeften vervuld zijn:</i> tevreden, kalm, rustig, vastberaden, ontspannen, blij, liefdevol, gelukkig, opgelucht, stralend, dankbaar, ontroerd, enthousiast, hoopvol, optimistisch, energiek, veilig, zorgeloos, geduldig, verlegen, trots <i>Gevoelens wanneer behoeften niet vervuld zijn:</i> suf, schuldig, moe, uitgeput, moedeloos, ongerust, bezorgd, kwetsbaar, onzeker, wantrouwig, geërgerd, futloos, overprikkeld, triest, droevig, geïrriteerd, bezorgd, verrast, machteloos, ongemakkelijk, gespannen, zenuwachtig, verveeld, beschaamd, gelaten, leeg, ongeduldig, onrustig, verlegen, in de war, nors, gealarmeerd, boos, wanhopig, ziek, verdrietig, overstuur, paniekerig, liefdesverdriet, slap, woest, razend, prikkelbaar, gechoqueerd, overweldigd, onveilig, gefrustreerd, walging, bang, stressvol, ongelukkig, pijn, spijt, misselijk, eenzaam, ziek <i>*verzamelnaam voor wat je voelt vanbinnen, zowel emoties als gevoelens</i>															
KO 9.1.9 KO 9.3.1	MV.01 6 MV.03 3 MV.04 5 MV.06 5 MV.08 1		SV.007	Geven de eigen gevoelens*, behoeften, ervaringen en gedachten weer. MIA <i>Weergeven:</i> • verbaal • non-verbaal in concrete en herkenbare situaties <i>*verzamelnaam voor wat je voelt vanbinnen, zowel emoties als gevoelens</i>															
	MV.01 8 MV.02 0 MV.03 4 MV.03 5 MV.04 8		SV.008	Geven de eigen gevoelens*, behoeften, ervaringen en gedachten weer. MIA <i>Weergeven:</i> • verbaal • non-verbaal in diverse schoolse en sociale situaties															

[illegible][illegible]

[illegible]

		• Jos vindt het leuk om handen te schudden. • Anita vindt knuffelen niet leuk. <i>Andermans morele grenzen:</i> • Myriam leent haar speelgoed dat ze van Sinterklaas kreeg niet graag uit. • Kato vindt het belangrijk dat je eerlijk speelt bij een gezelschapsspel.	
016		Herkennen verschillende manieren om de eigen grenzen aan te geven. Voorbeelden <i>Eigen grenzen aangeven:</i> neen zeggen, in gesprek gaan, iemand tegenhouden, weggaan, zichzelf in veiligheid brengen, iemand erbij roepen	
017		Herkennen het belang van grenzen. MIA <i>Belang van grenzen:</i> • eigen grenzen stellen • grenzen van anderen respecteren	
018		Geven eigen grenzen op een aanvaardbare manier weer.	
019		Respecteren andermans grenzen. MIA <i>Grenzen:</i> • fysieke • morele	
020		Beschrijven dat een seksuele relatie enkel opgebouwd kan worden met wederzijdse toestemming.	
021		Duiden verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag. MIA <i>Grensoverschrijdend gedrag:</i> • ten aanzien van zichzelf • ten aanzien van anderen	
022		Signaleren grensoverschrijdend gedrag. MIA <i>Grensoverschrijdend gedrag:</i> • ten aanzien van zichzelf	

					- ten aanzien van anderen <i>Signaleren:</i> - aan een verantwoordelijke volwassene												
L4 9.1.14 L6 9.1.12			SV.023		Reflecteren over grenzen stellen. MIA <i>Grenzen stellen:</i> - ten aanzien van zichzelf - ten aanzien van anderen												

KO De kleuters kunnen 9.3.5 hun beurt afwachten. 9.3.6 spreken en stil zijn wanneer het past.	L4 De leerlingen kunnen 9.3.5 luisteren naar wat de ander zegt en adequaat reageren	L6 De leerlingen weten 9.3.2 hoe te interageren in balans met eigenwaarde en de grenzen van anderen. De leerlingen kunnen 9.3.4 positief en met vertrouwen communiceren met leeftijdsgenoten en volwassenen.
---	---	--

Sociale regels en omgangswijzen

GO!/MD			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
KO 9.3.5 KO 9.3.6	BU.00 1 BU.00 2 LL.013 NL.44 2 SV.034		SV.024		Herkennen sociale regels. MIA <i>Sociale regels:</i> - wanneer het gepast is om te spreken: - antwoorden geven als iemand iets vraagt - vragen stellen tijdens kringgesprekken - meepraten tijdens gezamenlijke activiteiten - aangeven dat ze hulp nodig hebben - hun beurt afwachten in een gesprek - wanneer het gepast is om stil te zijn: - luisteren als een ander praat - stil zijn tijdens instructiemomenten of voorlezen - niet door elkaar roepen of praten tijdens werkmomenten - rustig zijn in de gang of tijdens een overgangsmoment - respect tonen voor de spreker (leerkracht of klasgenoot)									

	MIA <i>Omgaan met elkaar:</i> • eerlijk zijn • respectvol zijn • op sociaal aanvaardbare wijze kritiek uiten • actief luisteren Voorbeelden <i>Eerlijk zijn:</i> ongelijk toegeven, twijfel tonen, durven zeggen dat je iets niet weet/kan, niet liegen, niet vals spelen <i>Op sociaal aanvaardbare wijze kritiek uiten:</i> Je eigen mening geven en kritiek geven op een wijze die de relatie niet verstoort.	
30	Gebruiken verschillende manieren van omgaan met elkaar. MIA <i>Omgaan met elkaar:</i> • sturing en leiding geven • sturing en leiding accepteren Voorbeelden <i>Sturing en leiding geven:</i> verantwoordelijkheid opnemen, opdrachten geven, opdrachten bewaken, voorstellen doen <i>Sturing en leiding accepteren:</i> zich aan de afspraken/regels houden, open staan voor raad en advies en opvolgen, leiderschap aan iemand anders laten, kritiek en feedback aanvaarden	
31	Gebruiken verschillende manieren van omgaan met elkaar. MIA <i>Omgaan met elkaar:</i> • anderen een plaats gunnen, rekening houden met elkaar • zichzelf tonen Voorbeelden <i>Anderen een plaats gunnen, rekening houden met elkaar:</i>	

					complimenten geven aan de ander, elkaar aanmoedigen, voorrang verlenen, anderen laten schijnen/'blinken', anderen bedanken, zich discreet opstellen, zich verontschuldigen <i>Zichzelf tonen:</i> naar anderen stappen om contact te leggen, dingen van zichzelf vertellen en tonen, zich op een assertieve wijze voorstellen, durven op een podium staan, iemand begroeten												
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

KO					L4					L6				
De kleuters kunnen 9.3.3 volgens de klas- en schoolafspraken: • zelfstandig en samen werken en spelen; • sociale formules hanteren, waaronder groeten, uitnodigen om mee te doen en bedanken.					De leerlingen kunnen 9.3.2 zelfstandig, in duo en in groep werken zonder storend gedrag te vertonen.					De leerlingen kunnen 9.3.5 een toegewezen rol binnen een groepswerk doelgericht invullen.				
Samenwerking														
GOI/MD			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
KO 9.3.3	BU.03 2 BU.03 3 LL.111 LL.113		SV.032		Werken zelfstandig. MIA <i>Werken:</i> • inclusief spelen volgens de klas- en schoolafspraken									
L4 9.3.2	BU.03 3	LL.113	SV.033		Werken zelfstandig. MIA <i>Werken:</i> op een constructieve manier									
KO 9.3.3	BU.08 4 SV.024 SV.028 SV.031		SV.034		Herkennen manieren om goed samen te werken. MIA <i>Manieren om goed samen te werken:</i> • sociale formules hanteren: groeten, uitnodigen om mee te doen, bedanken • luisteren naar elkaar • samen iets maken of doen • spullen delen									
KO 9.3.3	BU.08 5	LL.111	SV.035		Werken samen. MIA									

					samenwerken: inclusief spelen volgens de klas- en schoolafspraken											
L4 9.3.2	BU.08 4		SV.036		Benoemen criteria voor een constructieve samenwerking. MIA <i>Samenwerking:</i> - in duo - in groep <i>Criteria:</i> - elkaar helpen - naar elkaar luisteren - samen iets maken of doen - eerlijk zijn - samen een plan maken Voorbeeld Werner geeft uitleg aan Sammy die hulp nodig heeft.											
L4 9.3.2	BU.08 5	LL.113	SV.037		Werken constructief samen. MIA <i>Samen werken:</i> - in duo - in groep <i>Constructief:</i> - via door de leraar opgegeven taken en rollen											
L4 9.3.2			SV.038		Reflecteren over de eigen bijdrage bij het samenwerken. MIA <i>Samen werken:</i> - in duo - in groep											
L6 9.3.5	BU.08 4 LL.039		SV.039		Herkennen verschillende rollen binnen groepswork.											
L6 9.3.5	BU.08 4 LL.039		SV.040		Beschrijven verschillende rollen binnen groepswork.											
L6 9.3.5	BU.08 5		SV.041		Voeren verschillende rollen binnen groepswork uit.											

12

48		Kruk, veerkruk Gebruiken een
49		Reflecteren over
50		Herkennen het MIA <i>Herkennen:</i> zowel non-verb
51		Illustreren man Voorbeelden

[illegible]

KO					L4					L6									
De kleuters kunnen 9.1.4 basis hygiëneregels uitvoeren. <bv. tanden poesten en handen wassen>										De leerlingen kennen 9.1.3 de gevaren van genotsmiddelen. 9.1.4 de voor- en nadelen van medicatie.									
Gezonde levensstijl																			
GOI/ MD			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5- 4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9- 10	10- 11	11- 12					
KO 9.1.4	LO.09 0		SV.056		Illustreren de basisregels met betrekking tot hygiëne. Voorbeelden <i>Hygiëne:</i> handen wassen, tanden poetsen, lichaamsverzorging, nies- en hoesthygiëne, eten en drinken, aangepaste kledij en schoenen bij bewegingsactiviteiten														
KO 9.1.4	LO.09 3		SV.057		Illustreren de basisregels met betrekking tot hygiëne. Te hanteren begrip de hygiëne														
		SV.062	SV.058		Beschrijven het verband tussen slechte hygiëne en het risico op ziekten.														

					Te hanteren begrip ziek zijn														
KO 9.1.4	LO.10 2 WT.26 3		SV.059		Passen de basisregels met betrekking tot hygiëne toe.														
			SV.060		Herkennen het verschil tussen ziek, gezond en gewond. MIA <i>Herkennen:</i> - bij zichzelf en anderen - signalen die wijzen op ziek zijn: koorts, hoesten, niezen Te hanteren begrippen gewond, de wonde														
			SV.061		Duiden wat je moet doen als je ziek bent. Voorbeelden - Mahmed is ziek en gaat naar de dokter. - Mona rust en neemt de medicijnen in die de dokter heeft voorgeschreven. Zo wordt ze hopelijk snel weer beter.														
	WT.16 1 WT.16 2 WT.16 3 WT.37 3	LO.09 6 SV.058	SV.062		Beschrijven situaties en gedragingen die schadelijk zijn voor de gezondheid. Voorbeelden <i>Schadelijk gedrag:</i> te veel stil zitten, ongezond eten, geen afstand houden van iemand die ziek is, onvoldoende slapen en rusten, giftige producten eten of drinken, de elementaire regels met betrekking tot hygiëne niet toepassen, overdadig lawaai														
	LO.09 3 LO.09 6 LO.09 0 WT.21 0	LL.010	SV.063		Illustreer strategieën om stress en angst te verminderen en om te gaan met falen, tegenslag en veranderingen. Voorbeelden <i>Strategieën:</i> ademhalingsoefeningen, praten met iemand die ze vertrouwen, positieve zelfpraat, stress voorkomen door goede voorbereiding, afleiding zoeken, falen leren zien als kans om te leren, doorzettingsvermogen, positieve houding														
			SV.064		Gebruiken strategieën om veerkracht te tonen bij stress, angst, falen, tegenslag of veranderingen.														
L6 9.1.4			SV.065		Beschrijven de voor- en nadelen van medicatie. MIA														

		• effectieve behandeling van symptomen • verbetering levenskwaliteit • voorkomen van complicaties • levensreddend <i>Nadelen:</i> • bijwerkingen • afhankelijkheid en verslaving • tolerantie • interacties met andere medicatie • maskeren van oorzaken • kosten		
066		Herkennen genots- en verslavingsmiddelen. MIA <i>Genots- en verslavingsmiddelen:</i> tabak, vape, alcohol Te hanteren begrip de verslaving		
067		Beschrijven de risico's van het gebruik van genots- en verslavingsmiddelen. MIA <i>Genots- en verslavingsmiddelen:</i> tabak, vape, alcohol		
068		Tonen hun kennis van een actieve, gezonde en veilige levensstijl in verschillende contexten. Voorbeelden • Kasper wordt moe tijdens het lezen in zijn boek. Hij zegt: "Ik ga op tijd slapen, want dan kan ik me morgen beter concentreren." • Niene zegt tegen haar mama: "Ik ga elke dag een halfuur buiten spelen, want dat is goed voor mijn lichaam."		